

tudi se vidi veliko debelega kamenja noter navaljenega. Lahko je, da od teh, kateri na luknji leži, in voda je z vejami in blatom jo okoli zamašila, da zdaj več ne požira. Od „svinske jame“ preč se kmali v „Kamenji“ pravi, in od Kamenja je en rob, ki je nazaj zakrivljen; tam se pa „Narte“ pravi. Od male Karlovce do Narte je četert ure hodá, ki skozi in skozi vodo med drobnim kamenjem požira. Tù smo leta 1844 veliko delali in dobro se je povsod skazalo, ker smo visoke prage ponížali in grablje naredili pri obeh Karlovcah. Al kaj pomaga to? Kakih 5 let smo Jezerci, kar je velikega plovja in šare voda prinesla, proč spravljali; ker je pa vsaki dan voda kaj prinašala, sem jez kakih 6 let sam trebil, kar Jezerci niso hotli, rekši: „Sej nismo sami pri jezeru; sej je tudi družih dosti“; kar je tudi res. Od takrat je pa vse zapušeno; grablje so poderte, luknje zamašene, in nobeden se tega dela več ne dotakne, in tudi se ne bo, dokler ne bo naša kantonska gosposka se te reči lotila.

S tem je popis jezera sklenjen.

Svét, kaj je storiti treba.

Vidili smo zdaj naturo celega jezera, ne ravno preveč natanko, pa tudi ne preveč po verhu; tako je sedanji čas, — gotovo nekoliko drugač, kakor je nekđaj bilo. Al pri vsem tem opravilu, kar ga mi je prizadjalo, nisem kratkega časa iskal, čutil sem, da to mi preveč stroškov prizadene; pa vidil sem tudi, kakošen dobiček bi se utegnil za vse prihodnje čase doseči.

Najpoprej bi bilo treba vse od vode nanesene reči iz obeh Karlovce spraviti; potem veliko Karlovce od potoka noter do prvega tamuna pol sežnja znižati in gladko narediti; potem skalo pri prvem tamuni odstreliti, in to vse naenkrat, ker delo bi bilo le takrat mogoče, kadar jezero usahne, da se nekoliko od tamuna voda odteče. Sitno delo bi bilo, če bi začelo deževati, kadar ljudje najbolje delajo; potem pride voda v jezero, in vse delo je zastoj, dokler sopet ne usahne. Če bi bilo kake 3 mesce suho, bi se z več ljudmi vse to storilo, zakaj tù bi bilo treba toliko ljudi, kolikor jih more delati, ker se ne vé, koliko časa ostane suho.

Kadar bi bila skala preč, in Karlovca kakor cesta gladka, bi se mogel imenovani grič proč speljati. Kadar bi se to naredilo, bi bilo dobro, da bi se od tistega griča do družega tamuna kamenje razbilo, da bi voda lože tekla. Če prav bi se to v tem času ne naredilo, bi se pozneje lahko storilo.

S tem bi bilo jezeru močno pomagano.

Zdaj je še pri tretjem tamunu tista skala, ki veliko nanešenega lesa pred saboj derži, skozi katero nismo mogli naprej iti. Ta bi se tudi odstreliti mogla, da bi se les proč spravil, ki notri leži. Grič od Ževske žage bi se mogel tudi stran spraviti, pa le sčasoma, ker tukaj bi bilo dosti opraviti.

Kadar je od sprednega konca vse opravljeno in bojo tudi grablje narejene, mora se poskerbeti, da bojo večkrat iztrebljene. Ako bi se pustile, bi se prec tako zamašile, da bi prav nič vode skoz ne šlo, ker voda najpred od verhanese, potem zmiraj nižje, da je do tal, kakor da bi zid pred njó stal.

Kadar pride nagla voda, prinese toliko plovjá, da včasih smo ga vsi Jezerci s čolni po dva dni proč vozili; potem se kake 3 dni z več ljudmi to plavje stran spravlja, pozneje kakih 6 dni sta dva moža zadosti, potem pa kakih 6 dni vsak dan le en mož, potem vsaki tretji dan eden, in tako se ta šara tako pospravi, da na 5. ali 10. dan se gré, kar po malem voda prinese, da se pospravi.

Kdo bo pa to delo opravljal in za vse skerbil in s čem? Eden za vso družbo ni dolžan, in tudi ena cela vas ne za vse. Najbolj prav bi bilo, da bi se kapital zložil od kakih 300 gold. Obrest (interes) od tega kapitala bi bila zadosti (vsako leto 15 gold.) za tega, ki bi grablje trebil.

Kadar je pa dosti opraviti, to je, kadar voda na nagloma pride, bi bila pa tlaka. Jezerci in Otočani bi mogli biti za to, ker čolne imajo. Če bi se ta kapital zložil, bi bile te dve vasi oprostene od tega, ker bi tako tlako imele. Zložiti bi se mogel ta kapital po partih v planinskem in v ložkem kantonu.

Al še bolj prav bi bilo, da bi se od v štant danega lova (jage) od celega jezera skupaj pobralo. Ta jaga je cele cerkniške in ložke fare, ne ravno vsa kmetovska, pa saj največ; ta jaga ne gré županii gornjega jezera, ampak štant od te jage, bi mogel med kmetovavce, kateri imajo senožeti v jezeru, razdeljen biti, pa ravno za trebljenje grabelj pri Karlovcah bi se to obernilo. To bi bilo najbolj po pravici razdeljeno.

Tù je moj svét. Bog daj, da bi okrajna in vikša vlada to speljati se lotila, ker kmetje se nikoli tega ne lotijo, pa jim tudi pomočkov manjka, ker so časi za nas res žalostni.

Jezero 18. grudna 1859.

Grega Kebe.

Še enkrat o oklicovanji cesarskih postav.

„Novice“ so že nekterikrat spregovorile besedo zastran razglašanja postav; tudi drugi zlasti nemški časniki so to reč v misel jemali in 22. sept. jo je zopet sprožil prevzvišeni gosp. škof djakovški v deržavnem svetovavstvu. Ker je to na več strani imenitna reč, ki bi utegnila marsikoga mikati, smo jo bolj natanko skušali pozvediti, da tù povemo, kaj in kako je. Bivši minister, dr. Bach, takrat za pravosodne reči, je bil v letu 1849 ustanovil na Dunaji posebno prestavljavnico deržavnih postav za vse nemške jezike avstrijskega cesarstva, ktera je v delavnosti ostala do tekočega leta. „Novice“ so imele priliko, v rečeni pisarnici narejene slovenske prestave večkrat z veliko pohvalo omeniti; — da so hervaške postave bile izverstne, priznal je očitno v deržavnem svetovavstvu gori imenovani gosp. škof, — in da česke tudi so bile dobre, nam je porok ime znanega českega pisatelja prof. Šembera. Zastran družih ne moremo soditi.

Do konca 1852 se je celi nemški „deržavni zakonik ali oglasnik derž. postav“ (Reichsgesetzblatt) prestavljajal in na Dunaji tiskal. Od leta 1853 do konca 1859 pa se je na Dunaji izdajal samo nemški deržavni zakonik, in postave v druge jezike prestavljene so se tiskale po deželah v „deželnih vladnih listih“ (Landesregierungsblätter). Bilo je enkrat za vselej s cesarskim patentom zapovedano, da vsaka postava, vsak ukaz, ki za katero bodi deželo veljá, mora priti na dan v tistih jezikih, ki se govore v rečeni deželi.

S patentom 1. januarja 1860 pa se je zaukalo, da „deželni vladni listi“ imajo nehati, — deržavni zakonik naj izhaja po nemško, — da bodo pa tudi soseske kaj zvedile od postav, bodo se za-nj narejali posebni posnetki ali odlomki iz deržavnega zakonika in sicer za nemške občine se bodo tiskali že na Dunaji, za nenemške občine pa se bodo na Dunaji samo prestavljale in v deželah potlej tiskale; ktera postava se ima prestaviti, ktera pa ne, to določuje tisto ministerstvo, ki postavo na dan daje. Ker pa soseskam ni treba vediti vsake postave, tudi prestavljavnica v letu 1849 ustanovljena (ki je za nekatere jezike tako rekoč pravoznanski jezik še le osnovala, dalje dosledno ga razvijala in tako, hvala ji! zaklade domačega jezika množila), ne bo več imela dovolj dela, toraj naj se razide, in kar bo še treba postav prestavljati, bo opravljal po strani za poseben prisluzek kak na Dunaji služeč urednik, ki dotični jezik zná.

Al v ti napravi se vidite po sodbi naši dve nepriiliki. Perva je, da ni že v cesarskem patentu samem izrečeno, ktero postavo gré prestaviti v druge jezike, ktere ne, marveč da je to prepuščeno kakemu uredniku pri ministerstvu. Od tod utegne priti, da se bo celó malo

prestavljalo, da se ne bo dosledno delalo, da se utegne v nekterem jeziku več, v nekterem manj predstavljati itd. Gospod djakovski škof je rekel, da se zdaj komaj petina (peti del) nemških postav prestavlja, kar bo težko enakopravnosti primérno, in bati se je, da bi manjši narodi ne bili memo večjih preveč v nemar pušani.

Druga neprimilika je, da se ni pomislilo na to, da za prestavljanje postav ni vsak dober, če tudi v svojem jeziku govoriti zná, — da je treba uriti se za to dokaj let, in da je delo kaj sila težavno, ki hoče imeti, kakor Nemci pravijo, „celega moža“. Napák, razglašeni stvari zopernih in ljudstvo motljivih se bo na cente vrivalo v take prestave, po najemniku napravljane. Nikakor tedaj po ti novi napravi ne moremo pričakovati dobrih prestav.

Še eno premembo naj omenimo. Popred se je podajala na eni strani slovenska in na drugi nemška postava in s tem je bilo ustrezno prostemu in pa tudi učenemu Slovincu, ki je včasih rad na nemški „Urtext“ pogledal. Sedanje „prestave“ za soseske pa so samo slovenske, in že smo slišali, da so koroške okrajne gosposke popraševale po koroških soseskah, ali bi ne bile zadovoljne samo z nemškimi „Auszüge“, in skoraj vse so nek odgovorile, da ne potrebujejo slovenskih postav. Kako bo visoka vlada o tem razsodila, ne vemo. To pa vemo, da se po slovenskem delu Korotana beseda Božja slovenski oznanuje, in da so na Dunaji prestavljane postave (na priliko obertnijska postava, ki jo „Novice“ razglašajo) doslej bile pisane ravno v tistem jeziku, kakor so koroški duhovščini namenjene pridige „Slovenskega Prijatla“ v Celovcu pisane!

Radi verjamemo, da kak „purgermajster“ ali kakošen „Gemeinde-Ratte“, ki zná par nemških besed za svoje vsakdanje potrebe, hoče nemške postave dobivati, češ, da bo potem več kakor njegovih sosesčani, ki so le neumni „pavri“; al kako bo postavo v nemškem jeziku razumel, to je drugo vprašanje, na katero nam dajejo mestniki sami odgovor, ki prebiraje postave v nemškem jeziku dostikrat zapopadka ne razumejo. Postave v nemškem jeziku imajo sila veliko besed, ki jih le bolj učeni možje razumejo, včasih med 100 Nemci le eden; kako tedaj hočete, da bi postave v slovenskem jeziku bile vsakemu razumljive? Če bi naš slovenski jezik to premogel, bi bil vreden, da bi vsi Nemci se slovenski jezik učili!

Gori omenjene terjatve so tedaj terjatve nevednih ljudi, ki se toliko raji za tako napako potegnejo, če jim kak gospod v kancelii ugovorja, da znajo „nemški“, in da bojo lože razumeli nemško besedo kakor svojo materno! Taki gospodje tajé, da se je sv. duh o binkošnih prikazal v podobi več jezikov; njim je povsod le en jezik vse!

Potnikove misli in opazke

hodé iz Maribora po ovinkih v Maribor.

(Dalje).

Gospod župnik neko opravilo imaje so nama prinesli potniški imenik, to je, knjigo, v katero potnik po vseh krajih hodé svoje ime zapiše, in včasih šče kako posebno kratkočasnico začerkne; bilo je dosti imen v raznih jezikih: v slovenskem, českem, madžarskem, nemškem itd. s smešnimi pa tudi resnimi pristavki. Med vsemi pa so venec besede, ktere so letos naš prevzvišeni vladika ondi birmaje zapisati račili tako-le: „Došel sem tretjokrat v prijazne Sobote; našel stari kraj, pa ne starih znancov in prijateljev; tudi stari jezik slovenski v teh planinah umira Ljubimo jezik materni, ljubimo domovino drago; pa nebes ne pozabimo, ki so naš pravi dom“. Tako važne, moram reči, svete besede se ondi berejo. Oh, da jih nikdar ne zabimo! „Ljubimo jezik materni, ljubimo domovino drago!“ Shranimo si je v pošteno serce do hladne gomile. Blagega sobotskega župnika bi si res treba bilo za vzvor vzeti, kako rad se po naše pogovarja; pravili nama so, kako ljudje, ki so šče

naši, radi po domače osujejo, to je, se pogovarjajo, ker ondi se pravi osovati = pogovarjati se. Takih jezikovih dragin bi ondi skerben in pazljiv nabirač šče menda več našel. Ljudje šče umejo slovenski razve onih na severni in severno-vzhodni strani, ktere so že tuji valovi poplavili; naši so bili, pa — niso več. Učilnica je bila dolge leta vsa nemška, učnik je vlekkel na ono stran; sedaj je sicer učnik po rodu Slovenec, pa s tujimi pomiselmi; nekteri se tudi učijo slovenski brati in kerščanskega nauka, kakor je pravično in pošteno, ter edino zasluga gosp. župnika. Zadosti nam jih je že rakova pot požerla, sedaj je treba bolno mesto izrezati in ne puščati za čertico dalje jesti, — ostani nam Sobota mejnik! Odtod se pride v kakih treh urah prek strašnega brezdná in stermine k sv. Arneju na Radoni, kakor je na okrajni deski napisano. Prav je menda Radolna, po nemški se veli Rothwein, čeravno v tem kraji ni od tersa ne duha ne sluha, tedaj ne raste ne černo ne belo vino. Iz tega se vidi, kako neumno je slovenske krajne imena predstavljati; šče sadno drevje nima pravega odrastka; pikinjske drevesa ponosno domujejo; dve tako velikanske lipi sva vidila, kakor šče nikoli, češ, da bi jez bile proti tujemu življu.

Pri sv. Arneji je vsako četerto nedeljo nemška prepoved, inda pa slovenska. Kakih pet kmetov je na severni plati nemških, drugi so naši. Učilnice nimajo nikake, tedaj je cerkev edino omikališče tem ljudem; verlemu župniku pri sv. meši hlapec streže, ker ni šolskih dečev.

Proti Koroškemu šče je Pernica v naši vladikovini čisto slovenska. Slovenska meja teče po gori Jezerci; Nemci jo Seeberg zovejo, in odtod takraj sv. Lovrenca po cesti verh sv. Antona, ki se mu veli nemški sv. Anton.

Sv. Trem kraljem nasproti, ti so šče na Slovenskem v marberžki fari, potem se dalje valí po radeljnovem grebenu memo sv. Ponkraca, po meji remšniške župe, grabi celo kopeljsko in šče nektere hrame armeške po robu, in od ondod memo Mlačja nad Luče. Remšnik v labodski in Koplja v sekovski vladikovini imata samo slovensko Božjo službo. Učilnica v slovenski Koplji je, žalibog! vsa nemška; ne besede domače ni. Ali je to pravično? Pravilo se mi je, da ondešnji gosp. župnik povabljen nekamor slovenski propovedat (pridigovat), je dobil v roke slovenski evangelj, pa ne možé prelahko brati je prosil za nemške, ker ložej mu gré prestava iz nemščine kakor slovenski evangelj prebirati. Oj čudne reči! Zelo vaje mora biti, kdor tako delo v lepem slogu poskusi; kako Božjo besedo pa rodi glava ne znajoča slovenskih čerk, si lahko misliš! Tako naši ljudje sami sebe in poslušavce trapijo. Radi smo čuli, da so obče ljubljene vladika sekovski obljubili Kopljo, sv. Duh in Novo cerkev, to je Marijo snežniško šče Laboščanom izročiti za slovenskega jezika voljo. Res kervava sila je, ináči se v kratkem potujijo!

Pridši od sv. Arneja proti severu in severo-vzhodu na cesto, ki peljá na Muto, zagledáš široko obzorje, iz daleč Sokol in pod njim nemški Gradec, iz bliza lepe kraje nekaj ravne, nekaj gričaste, kterih veliko so šče pred sto in več leti slovenske roke obdelovale, kjer so slovenski glasovi milo odmevali; sedaj se namestih samo slovenske imena nahajajo. Serce bi ti lahko žalosti počilo preišljuje take zgodbe, pa ni drugači, — minulo je.

Na meji marberžkega okraja hoté se posloviti s svojo zemljo šče vidiš mejni napis slovenski, in malo niže že na nemški zemlji je cerkev sv. Lovrenca, kder se šče slovenski propoveda, kadar sta zaporedoma dva praznika in kadar je shod, inda pa nikoli več. To bo menda šče kake leta ostalo; potle pa z Bogom! slovenstvo, kar se je že na več krajih pripetilo. Nekteri hrami so na zahodni in južni strani šče slovenski, in več družine našega narečja. Šče ni zelo dolgo, kar je propoved in učilnica te ljudi potujila; dva ali trije župniki in toliko nenarodnih učnikov je zadosti, da se fara narodnosti znebi. Take ljudi smo ondi